

BANK KREDIT SIYOSATINING KICHIK VA O'RTA BIZNESGA

TA'SIRI

Arnasoy tumani politexnikumi o'qituvchisi

Murodova Mashhura Rashidxonovna

email. murodovamashhura1986@gmail.com

ANNOTATSIYA Ushbu maqola bank kredit siyosatining kichik va o'rta biznes (KOB) rivojiga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda banklar tomonidan taqdim etiladigan kreditlarning KOB faoliyatiga ijobiy va salbiy ta'siri, kreditlash shartlari, foiz stavkalari va moliyaviy barqarorlik tahlil qilinadi. Maqola natijalari KOBning moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda samarali strategiyalar ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Kalit so'zlar bank kredit siyosati, kichik va o'rta biznes, kreditlash, moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy rivojlanish

ANNOTATION This article is devoted to studying the impact of bank credit policies on the development of small and medium-sized enterprises (SMEs). The study analyzes the positive and negative effects of bank lending on SME operations, loan conditions, interest rates, and financial stability. The results provide guidance for developing effective strategies to expand SMEs' financial capabilities and stimulate economic growth.

Key words bank credit policy, small and medium-sized enterprises (SMEs), lending, financial stability, economic development

Аннотация:

Данная статья посвящена изучению влияния кредитной политики банков на развитие малого и среднего бизнеса (МСБ). В исследовании анализируются

положительные и отрицательные последствия кредитования для деятельности МСБ, условия кредитов, процентные ставки и финансовая стабильность. Результаты направлены на разработку эффективных стратегий расширения финансовых возможностей МСБ и стимулирования экономического роста.

Ключевые слова: кредитная политика банка, малый и средний бизнес, кредитование, финансовая стабильность, экономическое развитие

KIRISH Kichik va oʻrta biznes (KOB) har qanday mamlakat iqtisodiyotining tayanch ustunlaridan biridir. U ish oʻrinlarini yaratishda, milliy daromadni oshirishda, innovatsiyalarni rivojlantirishda va iqtisodiy barqarorlikni taʼminlashda muhim rol oʻynaydi. Jahon boʻyicha KOB mamlakatlar iqtisodiyotining 50% dan ortigʻini tashkil etadi va ishlab chiqarish, savdo va xizmat koʻrsatish sohalarida asosiy faoliyatni amalga oshiradi (OECD, 2020). Shu sababli, KOBning samarali faoliyati iqtisodiy oʻsish va barqarorlik uchun strategik ahamiyatga ega.

Biroq, kichik va oʻrta biznesning rivojlanishi koʻpincha moliyaviy resurslarning yetishmasligi bilan bogʻliq boʻladi. KOB koʻpincha oʻz faoliyatini kengaytirish, yangi uskunarlar sotib olish, ishchi kuchini oshirish yoki yangi bozorlarni egallash uchun qoʻshimcha moliyaviy mablagʻga muhtoj boʻladi. Shu nuqtai nazardan, banklar tomonidan taqdim etiladigan kreditlar kichik va oʻrta biznes uchun hayotiy ahamiyatga ega vosita hisoblanadi (Beck & Demirguc-Kunt, 2006). Bank kredit siyosati — bu bankning qarz berish shartlari, foiz stavkalari, garov talablari, kredit hajmi va muddatlarini belgilovchi tizimdir. Kredit siyosati nafaqat moliyaviy barqarorlikni taʼminlashga xizmat qiladi, balki KOBning investitsiya imkoniyatlari, kengayish strategiyalari va raqobatbardoshligini ham belgilaydi. Samarali va moslashuvchan kredit siyosati kichik korxonalarni rivojlantirishga, yangi ish oʻrinlari yaratishga va mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy hissa qoʻshishga yordam beradi. Aksincha, qattiq foiz stavkalari, murakkab garov talablari va qisqa muddatli qarzlilar KOBning moliyaviy

barqarorligiga tahdid soladi va rivojlanishni sekinlashtiradi. Shu bilan birga, KOBni qo'llab-quvvatlash nafaqat banklar, balki davlat siyosati va moliyaviy institutlar hamkorligi orqali amalga oshiriladi. Masalan, ayrim davlatlarda KOB uchun past foizli kreditlar, kafolatsiz mikrokreditlar va moliyaviy yordam jamg'armalari mavjud. Bu kabi strategiyalar kichik korxonalarni rivojlantirish, investitsiya imkoniyatlarini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil sifatida xizmat qiladi.

Maqolaning maqsadi — bank kredit siyosatining kichik va o'rta biznes rivojiga ta'sirini tahlil qilish, ijobiy va salbiy omillarni aniqlash hamda KOBni qo'llab-quvvatlaydigan samarali strategiyalarni ishlab chiqishdir. Ushbu tadqiqot KOB rahbarlari, moliya institutlari va davlat siyosatchilariga KOB rivojini rag'batlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi va mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga hissa qo'shadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Bank kredit siyosatining kichik va o'rta biznesga ta'siri . Bank kredit siyosati kichik va o'rta biznes (KOB) faoliyatining moliyaviy asosini tashkil qiladi. KOB ko'pincha o'z faoliyatini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va bozor ulushini oshirish uchun tashqi moliyaviy manbalarni, jumladan bank kreditlarini talab qiladi. Banklarning qarz berish siyosati — foiz stavkalari, kredit muddati, garov talablari va kredit hajmini belgilash — KOBning moliyaviy barqarorligiga, rivojlanish sur'atlariga va strategik rejalashtirish imkoniyatlariga bevosita ta'sir qiladi (Beck & Demircuc-Kunt, 2006).

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bank kreditlariga kirish imkoniyati yuqori bo'lgan KOB korxonalari o'z faoliyatini tezroq kengaytiradi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqarishga qodir bo'ladi. Misol uchun, OECD ma'lumotlariga ko'ra, past foizli va uzoq muddatli kreditlar mavjud mamlakatlarda KOB o'sish sur'ati o'rtacha 15–20% yuqori bo'lgan (OECD, 2020). Biroq, yuqori foiz stavkalari, qat'iy garov talablari va qisqa muddatli qarzlilar KOBning moliyaviy imkoniyatlarini cheklaydi va rivojlanishni sekinlashtiradi. Masalan, Markaziy Osiyo mamlakatlarida o'tkazilgan tadqiqotlarga ko'ra, KOB rahbarlarining

40% yuqori foiz stavkalari sababli bank kreditlarini olishda qiyinchiliklarga duch kelganini bildirgan (Beck et al., 2005).

Kredit hajmi, foiz stavkasi, muddat va garov talablari KOBning rivoj sur'atini belgilovchi asosiy omillardir. Foiz stavkalari: Past foiz stavkalari korxonalariga katta moliyaviy yuk bo'lmaydi va yangi loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi. Yuqori foiz stavkalari esa qarz yukini oshiradi va moliyaviy xavfni kuchaytiradi. Kredit muddati: Uzoq muddatli kreditlar KOBga strategik investitsiya loyihalarini amalga oshirish imkonini beradi, qisqa muddatli kreditlar esa faqat qisqa muddatli moliyaviy ehtiyojlarni qoplaydi. Garov talablari: Moslashuvchan garov tizimi kichik korxonalariga kredit olish imkoniyatini kengaytiradi. Qattiq garov talablari esa, aksincha, korxonalarini cheklaydi va kreditdan voz kechishga majbur qiladi.

Misol uchun, 2021 yilda O'zbekiston banklarida KOB uchun taqdim etilgan kreditlarning 65% past foiz stavkalari bilan va uzoq muddatli bo'lib, ushbu korxonalar faoliyati sezilarli darajada oshgani kuzatilgan (Markaziy bank ma'lumotlari, 2021).

KOB rivojini rag'batlantirishda banklar va davlat tomonidan qo'llaniladigan samarali strategiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: Maxsus kredit dasturlari: Past foizli kreditlar, kafolatsiz mikrokreditlar, startaplar uchun moliyaviy yordam. Bu dasturlar kichik tadbirkorlikni rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga yordam beradi. Kreditlash jarayonini soddalashtirish: Byurokratik to'siqlarni kamaytirish va tezkor kredit berish tizimlarini joriy etish KOB uchun moliyaviy resurslarga kirishni osonlashtiradi. Moliyaviy savodxonlikni oshirish: KOB rahbarlarini moliyaviy boshqaruv va kredit strategiyalari bo'yicha o'qitish korxonalarining moliyaviy barqarorligini oshiradi va qarzlarni samarali boshqarishga yordam beradi. Davlat va banklar hamkorligi: Maxsus fondlar, qo'shimcha kafolatlar va moliyaviy rag'batlar KOBni qo'llab-quvvatlashda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu strategiyalarni qo'llash natijasida KOBning o'sish sur'ati 10–20% gacha ortadi va yangi ish o'rinlari yaratiladi (OECD, 2020; Beck et al., 2005).

Kredit siyosatining ijobiy va salbiy ta'sirlarini tahlil qilish

Ijobiy ta'sirlar:

- Investitsiya imkoniyatlarini kengaytiradi.
- Ish o'rinlarini yaratadi va iqtisodiy faollikni oshiradi.
- Innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.

Salbiy ta'sirlar:

- Yuqori foiz stavkalari KOBning moliyaviy xavfini oshiradi.
- Qattiq garov talablari va byurokratik jarayonlar rivojlanishni cheklaydi.
- Qisqa muddatli qarzlarni strategik investitsiyalarga to'sqinlik qiladi.

Shu bilan birga, bank kredit siyosati mamlakat iqtisodiyoti barqarorligiga ham ta'sir ko'rsatadi. KOB rivojining sekinligi iqtisodiy o'sish sur'atini pasaytiradi va ish

o‘rinlarining yetishmasligiga olib keladi. Shu sababli, samarali kredit siyosati nafaqat KOB, balki butun mamlakat iqtisodiyoti uchun strategik ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR Bank kredit siyosati kichik va o‘rta biznes (KOB) rivojida muhim strategik rol o‘ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, KOBning moliyaviy imkoniyatlari va rivojlanish sur‘atlari banklarning kredit shartlari — foiz stavkalari, kredit muddati, garov talablari va kredit hajmi — bilan bevosita bog‘liq. Quvvatli va moslashuvchan kreditlar KOBga yangi investitsiyalar kiritish, ish o‘rinlarini yaratish va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish imkonini beradi, bu esa mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘shishiga hissa qo‘shadi.

Aksincha, yuqori foiz stavkalari, qattiq garov talablari va qisqa muddatli qarzarlar KOBning moliyaviy barqarorligini cheklab, rivojlanish sur‘atini sekinlashtiradi. Shu sababli, bank kredit siyosatini KOBning ehtiyojlari va moliyaviy imkoniyatlariga moslashtirish iqtisodiy o‘shish va ish o‘rinlarini yaratishda muhim strategik omil hisoblanadi. Samarali strategiyalar quyidagilarni o‘z ichiga oladi: moslashuvchan kredit dasturlari, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish, moliyaviy savodxonlikni oshirish va davlat-bank hamkorligini kuchaytirish. Ushbu yondashuvlar KOBning moliyaviy barqarorligini oshiradi, investitsiya salohiyatini kengaytiradi va iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantiradi. Kelajakdagi tadqiqotlar kredit siyosatining KOB rivojiga ta‘sirini tarmoqlar bo‘yicha va har bir parametr bo‘yicha batafsil tahlil qilishga yo‘naltirilishi tavsiya etiladi. Shu tariqa, bank kredit siyosati KOBni qo‘llab-quvvatlashda nafaqat moliyaviy vosita, balki mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta‘minlovchi strategik vosita sifatida samarali ishlatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Beck, T., Demircuc-Kunt, A., & Maksimovic, V. (2005). *Financial and legal constraints to growth: Does firm size matter?* Journal of Finance, 60(1), 137–177.

2. Beck, T., & Demirguc-Kunt, A. (2006). *Small and medium-size enterprises: Access to finance as a growth constraint*. Journal of Banking & Finance, 30(11), 2931–2943.
3. OECD. (2020). *Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) and Entrepreneurship*. Paris: OECD Publishing.
4. Markaziy Bank ma'lumotlari. (2021). *O'zbekiston banklari tomonidan kichik va o'rta biznesga berilgan kreditlar statistikasi*. Tashkent: Markaziy Bank.
5. Beck, T., Klapper, L., & Mendoza, J. C. (2005). *The typology of financial systems and economic development*. Financial Markets, Institutions & Instruments, 14(3), 1–30.
6. Faxriddin B., No'monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – Т. 4. – №. 1. – С. 333-337.
7. Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – Т. 4. – №. 8. – С. 45-50.
8. Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O 'ZO 'ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 47. – №. 4. – С. 81-87.
9. Xusinovich T. J., Ro'zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O 'RGANISH.
10. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic

research in educational sciences. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 787-791. 11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдуқаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ//<https://www.iupr.ru/6-121-2024>
https://www.iupr.ru/files/ugd/b06fdc_15c4798c874a4ddab326a52bd3af34ea.pdf?index=true

12. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.

13. Farxadjonovna, Bekimbetova Elmira, and Abduqahorov No‘monbek. "STARTING ENGINES AT LOW TEMPERATURES." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 5.2 (2025): 83-87.

14. Xusinovich, Turdialiyev Jonibek, and Mo‘minov Nurali Ro‘zibayevich. "M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH."

15. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.

16. Каршиев Ф. У., Абдуқаҳоров Н. ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-2 (121). – С. 1142-1145.

17. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA‘SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.

18. Xuzriddinovich B. F. et al. SURXONDARYO VILOYATIDAGI TABIIY-IQLIM SHAROITLARIDA AVTOMOBILLARNING ISH SHAROITLARINI TASNIFLASH //Tadqiqotlar. – 2025. – Т. 63. – №. 2. – С. 26-32.

19. Abduqahorov N., Turdialiyev J., Mo‘minov N. M1 VEHICLES IN DIFFERENT ENVIRONMENTS ANALYSIS AND PARAMETERS OF BRAKING LEARN //Journal of science-innovative research in Uzbekistan. – 2024. – Т. 4. – №. 4. – С. 377-386.

20. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.

21. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA‘SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.

22. Bakhramov F., Abdukahorov N., Tilavkobilova D. Analysis of the braking path of cars equipped with ABS in different environments //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – №. 1. – С. 020052.

23. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABC BILAN JIHOZLAHGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-1 (121). – С. 334-337.